

BABESCH

Annual Papers on Mediterranean Archaeology

Stichting BABESCH

stelt voor

Nederlands-Vlaams symposium Mediterrane Archeologie

A satellite-style map of the Mediterranean region, showing the sea in blue and the surrounding landmasses in green and brown. The text is overlaid on the map.

CRISES IN DE *MÉDITERRANÉE*

DE GEVOLGEN VOOR HET NEDERLANDSE EN VLAAMSE
ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Allard Pierson Museum, Amsterdam

12 mei 2017

PROGRAMMA en ABSTRACTS

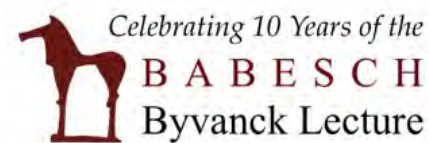
www.babesch.org

De voorbije tien jaar heeft het Middellandse zeegebied fundamentele veranderingen ondergaan. Vanaf 2008 heeft de financiële crisis verregaande gevolgen voor de archeologische infrastructuur gehad in Griekenland en Italië. In Turkije daarentegen dwingt het toegenomen nationale zelfbewustzijn tot andere manieren van samenwerken. Landen als Egypte en Tunesië hebben politieke en sociale omwentelingen gezien, terwijl Syrië en Libanon door oorlog niet of slechts heel beperkt toegankelijk zijn geweest voor archeologisch onderzoek. Gerelateerd aan die oorlog bloeit ook de illegale handel in antiquiteiten. Bovenal heeft het gebied te maken gekregen met vluchtelingenstromen in ongekend grote aantallen, die een zware wissel trekken op de bewoners van het gebied. Dezelfde vluchtelingen hebben in Nederland en België het publieke beeld veranderd van het Middellandse zeegebied.

Welke invloed hebben deze crises eigenlijk gehad op de bestudering van de Mediterrane oudheid in Nederland en Vlaanderen? Zijn er veranderingen te zien in tentoonstellingen, veldwerk, onderzoeksthema's of het wetenschappelijke onderwijs? Of doen de archeologen hun werk zoals ze altijd hebben gedaan en is dat ook niet gek?

Deze vragen worden geëxploreerd tijdens dit symposium.

Deze dag is opgedragen aan ROALD DOCTER vanwege zijn verdiensten als bestuurslid van de Stichting BABESCH. Hij was initiatiefnemer en lange tijd drijvende kracht achter de Byvanck-lezing. Deze jaarlijkse lezing is een geslaagd voorbeeld van een Nederlands-Vlaamse samenwerking.

Organisatie: Vanessa Boschloos & Beatrice de Fraiture (Stichting BABESCH)

Een initiatief van de Stichting BABESCH.

PROGRAMMA

- 9:30 **Ontvangst met koffie en thee**
- 10:00-10:10 Welkomstwoord door Demetrius Waarsenburg (Stichting BABESCH)
- 10:10-10:30 Opening van het symposium door Wim Hupperetz (Allard Pierson Museum, Amsterdam)
- 10:30-11:00 Willem van Haarlem (Allard Pierson Museum, Amsterdam):
Recente problematiek rond archeologische onderzoeksactiviteiten in Egypte
- Koffiepauze**
- 11:30-12:00 Olivier Nieuwenhuys (Universiteit Leiden) en
Khaled Hiatlih (Oxford Institute of Digital Archaeology):
De toekomst van Upper Mesopotamian Archaeology
- 12:00-12:30 Tanja van der Zon (Rijksmuseum van Oudheden, Leiden):
Samenwerken in tijden van crises: Tunesië
- Lunch**
- 14:00-14:30 Eric Gubel (Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel; Vrije Universiteit Brussel) en
Vanessa Boschloos (Universiteit Gent; Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel):
*Crisis in het archeologisch onderzoek in en over de Centrale Levant?
Reflecties uit België*
- 14:30-15:00 Sadi Maréchal (Universiteit Gent):
Werelderfgoed onder vuur. Bescherming van archeologische sites in Libië en Tunesië
- Koffiepauze**
- 15:30-16:00 Lidewijde de Jong (Rijksuniversiteit Groningen):
Archeologie in Syrië, Irak en Turkije: crises, bloei en digitale toepassingen
- 16:00-16:30 Kees Neeft (Universiteit van Amsterdam):
Corinthisch aardewerk uit het Thesmophoreion van Piazza S. Francesco te Catania
- 16:30-17:00 Discussie en afronding o.l.v. dagvoorzitter Josine Blok (Universiteit Utrecht)

ABSTRACTS

(alfabetisch gerangschikt)

LIDEWIJDE DE JONG

Rijksuniversiteit Groningen

lidewijde.de.jong@rug.nl

Archeologie in Syrië, Irak en Turkije: crises, bloei en digitale toepassingen

De huidige situatie in de drie landen uit de titel leiden tot zeer verschillende uitdagingen voor archeologisch veldwerk en bedreigingen voor cultureel erfgoed. De burgeroorlog in Syrië heeft niet alleen veldwerk stopgezet, maar ook desastreuze gevolgen gehad voor sites en tentoongesteld materiaal alsmede lokale archeologen tot doelwit gemaakt. Het noorden van Irak (Koerdistan) daarentegen ervaart momenteel een ongekende bloei in archeologisch onderzoek. Stadsuitbreidingen en grootschalige infrastructurele projecten bedreigen hier de archeologie. Politieke spanningen in Turkije tenslotte bedreigen de continuïteit van bestaande projecten en maken archeologie soms het middelpunt van politieke touwtrekkerij. In deze lezing bespreek ik drie nieuwe projecten met Nederlandse inbreng die ontwikkeld zijn als antwoord op deze problemen. Met name het gebruik van digitale methoden biedt nieuwe mogelijkheden voor het behoud van én onderzoek naar archeologisch erfgoed in de regio.

ERIC GUBEL

Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel – Vrije Universiteit Brussel

e.gubel@kmg-mrah.be

VANESSA BOSCHLOOS

Universiteit Gent – Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel

vanessa.boschloos@ugent.be

*Crisis in het archeologisch onderzoek in en over de Centrale Levant?
Reflecties uit België*

Of we nu hebben over de inventaris van het heropgebouwde Nationaal Museum in Beiroet, over de stressbestendigheid van de archeoloog die in conflictzones in Syrië en Libanon veldwerk verricht, over de invloed van de actuele politieke instabiliteit en de vernieling van erfgoed op de financiering van wetenschappelijk onderzoek, of over de gevolgen hiervan voor het archeologisch onderwijs in de Lage Landen: elk verhaal begint meer dan tien jaar geleden. We werpen een blik op de impact van de precaire Levantijnse situatie op het huidig archeologisch onderzoek in Vlaanderen en Brussel. De geleverde inspanningen bieden immers nog toekomstperspectieven.

SADI MARÉCHAL

Universiteit Gent

sadi.marechal@ugent.be

Werelderfgoed onder vuur. Bescherming van archeologische sites in Libië en Tunesië

Ondanks de onheilspellende berichtgevingen over plundering en vernietiging van archeologische sites, kan er ook een positief verhaal worden gebracht over lokale initiatieven die het Libische en Tunesische erfgoed beschermen. Met vaak beperkte middelen slagen de lokale autoriteiten erin om noodzakelijke restauraties uit te voeren en de sites te beveiligen. Vanwege de moeilijke en vaak gevaarlijke situatie ter plaatse, opteren buitenlandse instellingen steeds vaker om Tunesische en Libische vrijwilligers een basisopleiding restauratie en inventarisatie te bieden. Deze lezing brengt enkele van deze initiatieven in beeld en blikt vooruit op de toekomst van (buitenlandse) opgravingen in deze regio's.

Corinthisch aardewerk uit het Thesmophoreion van Piazza S. Francesco te Catania

De import van Corinthisch aardewerk in het Thesmophoreion te Catania begon tijdens de overgang van Vroeg- naar Midden-Corinthisch, 600-590 v.C. Hetzelfde verschijnsel kan waargenomen worden bij andere Thesmophoreia in Sicilië, Zuid-Italië, en (grosso modo) Noord-Afrika. De locatie van deze Thesmophoreia vertoont grote overeenkomst en kan met behulp van FHGr 390F teruggevoerd worden op de offers die kolonisten bij aankomst brachten aan de 'daimones' van de plek. Omstreeks 560 v.C. verschuift het votief-gebruik, maar op een manier die per plek verschilt.

De bewerking van het materiaal brengt de spreker tot enige bespiegelingen over archeologisch onderzoek door buitenlanders in de *Méditerranée*.

OLIVIER NIEUWENHUYSE

Universiteit Leiden

o.p.nieuwenhuijse@arch.leidenuniv.nl

KHALED HIATLIH

Oxford Institute of Digital Archaeology

kh.hiatlih@gmail.com

De toekomst van Upper Mesopotamian archaeology

Tot het begin van de Syrische burgeroorlog waren Nederlandse en Vlaamse archeologen buitengewoon actief in noord-Syrië. De archeologie van *Upper Mesopotamia* behoorde tot 2011 tot de meest dynamische ter wereld. Inmiddels lijkt het vakgebied nagenoeg tot stilstand gekomen. Archeologisch en historisch erfgoed wordt op ongekende schaal vernietigd of beschadigd als symptoom van de ergste humanitaire crisis van onze generatie.

Wat kunnen archeologen doen om belangrijke informatie voor toekomstig onderzoek te behouden? Hoe bereiden we ons voor op de post-conflict situatie? Is er eigenlijk wel een toekomst voor *Upper Mesopotamian archaeology*? De strekking van deze bijdrage: jazeker. Academische instituten in Nederland (en overige Europese landen) hebben unieke, krachtige middelen om het verlies aan informatie en de teloorgang van academische expertise tegen te gaan.

TANJA VAN DER ZON

Rijksmuseum van Oudheden, Leiden

T.vanderZon@RMO.NL

Samenwerken in tijden van crises Tunesië

In 2014 heeft het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden in samenwerking met het *Musée national du Bardo* en het *Musée de Carthage*, beide in Tunis, de succesvolle tentoonstelling “Karthago” gerealiseerd. Dit geschiedde onder de supervisie van het INP, het *Institut National du Patrimoine*, het overkoepelende erfgoed instituut van Tunesië.

Jongstleden, op 22 maart 2017, opende in het *Musée national du Bardo* - twee jaar na de aanslag op dit museum - een tentoonstelling over Jean Emile Humbert, de Nederlander die in de 19e eeuw de resten van het Punische Karthago in Tunis ontdekte. Ook deze tentoonstelling is samengesteld in nauwe samenwerking met Tunesische collega's.

Hoe gaat het met de samenwerking? En wat zijn de toekomstplannen?

WILLEM VAN HAARLEM

Allard Pierson Museum, Amsterdam

W.M.vanHaarlem@uva.nl

Recente problematiek rond archeologische onderzoeksactiviteiten in Egypte

In de laatste jaren stuit archeologisch onderzoek, of het nu veldwerk of onderzoek in musea betreft, op steeds meer hindernissen in Egypte. De bureaucratische procedures vergen steeds meer tijd en moeite, en toegenomen veiligheidsproblemen compliceren het geheel nog eens. Het lijkt erop dat dat alleen maar lastiger gaat worden, wat de toekomst van buitenlands archeologisch onderzoek in zijn geheel in de waagschaal kan gaan stellen. Concrete ervaringen hiermee komen dan ook uitvoerig aan de orde.

